

Innst. 146 L

(2010–2011)

Innstilling til Stortinget fra Stortingets presidentskap

Prop. 19 L (2010–2011) lovvedtak nr. I, III, IV, V og VIII

Innstilling fra Stortingets presidentskap om endringer i pensjonslovgivningen for stortingsrepresentanter m.fl. (tilpasninger til endret alderspensjon i folketrygden) lovvedtak nr. I, III, IV, V og VIII

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Hovedinnholdet i proposisjonen

Arbeidsdepartementet fremmer i Prop. 19 L (2010–2011) Endringer i pensjonslovgivningen for stortingsrepresentanter m.fl. (tilpasninger til endret alderspensjon i folketrygden) forslag til endringer i en rekke lover om særlige pensjonsordninger for høyesterettsdommere, sivilombudsmannen, stortingsrepresentanter og statsråder. For disse gruppene er proposisjonen en del av oppfølgingen av Stortingets anmodningsvedtak 10. desember 2009, som lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til ny lovgivning om pensjonsordninger for stortingsrepresentanter, regjeringens medlemmer, høyesterettsdommere, sivilombudsmannen og riksrevisor basert på de retningslinjer som er trukket opp i Innst. 83 S (2009–2010), jf. Dokument nr. 19 (2008–2009).»

Endringene består i tilpasning av pensjonsordningene for stortingsrepresentanter, regjeringsmedlemmer, høyesterettsdommere og sivilombudsmannen til de vedtatte endringene i folketrygden og ordinær offentlig tjenestepensjon, som trer i kraft 1. januar 2011. Dette innebærer innføring av levealdersjustering og en individuell garanti tilsvarende den som blant annet er vedtatt innført i Statens pensjonskasse. Videre foreslås det nye reguleringsbe-

stemmelser, blant annet at alderspensjon under utbetaling skal reguleres som alderpensjon i folketrygden og de ordinære offentlige tjenestepensjonsordningene, det vil si i samsvar med lønnsveksten og deretter fratrekkes 0,75 prosent.

Dagens særordninger for høyesterettsdommere og sivilombudsmannen foreslås avvirket for personer som utnevnes fra og med 1. januar 2011. Det opplyses at departementet tar sikte på å fremme forslag til lov om ny pensjonsordning for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer i løpet av 2011.

Ettersom reglene om pensjonsordning for riksrevisor er bestemt av Stortinget, jf. lov 7. mai 2004 nr. 21 om Riksrevisjonen § 6 første ledd, overlater departementet til Stortinget å gjøre tilsvarende endringer i pensjonsordningen for riksrevisor som foreslått i proposisjonen for høyesterettsdommere mv.

I proposisjonen foreslås også tilsvarende tilpasninger i de særlige lovfestede pensjonsordningene for ledsagere i utenriktjenesten og for ballettdansere, sangsolister og korsangere ved Den Norske Opera & Ballett, og at særordningene for regjeringsadvokaten og leder i Arbeidsretten avvikles for personer som utnevnes fra og med 1. januar 2011 (dette tilsvarende nr. II, VI og VII i proposisjonens lovforslag). Disse forslagene var ikke en del av Stortingets anmodningsvedtak 10. desember 2009. Om disse forslagene vises til Innst. 147 L (2010–2011) fra arbeids- og sosialkomiteen. Innstillingen her omfatter bare de forslagene som har sin bakgrunn i det nevnte stortingsvedtaket.

Utvalget nedsatt av Stortingets presidentskap for å fremlegge forslag til nye pensjonsordninger for stortingspensjonene mv. (heretter Pensjonsutvalget) foreslo i Dokument nr. 19 (2008–2009) at «sambore, etter nærmere definisjon, skal ha rett til etterlattepensjon på lik linje som ektefelle og registrert partner». Det er i dag ingen offentlige tjenestepensjons-

ordninger som yter etterlattepensjon til gjenlevende samboer. Dersom Pensjonsutvalgets innstilling skal følges opp på dette punktet, må det etableres særordninger for stortingsrepresentanter, regjeringsmedlemmer, høyesterettsdommere mv. Departementet foreslår at spørsmålet om en eventuell etablering av en ordning med etterlattepensjon til samboere for disse gruppene utsettes i påvente av den kommende gjennomgangen av dagens etterlattepensjonsordninger som skal foretas som en del av pensjonsreformen.

I proposisjonen kapittel 2 redegjøres det for elementer vedtatt som ledd i den generelle pensjonsreformen som har betydning for de forslagene som fremmes.

I kapittel 3 omtales bakgrunnen for lovforslagene; Pensjonsutvalgets innstilling Dokument nr. 19 (2008–2009), Innst. 83 S (2009–2010) og Stortingets anmodningsvedtak 10. desember 2009. Ettersom saken er utredet av Stortinget, og departementet bare skulle sette Stortingets vedtak i korrekt lovmessig form, har ikke departementet sendt saken på alminnelig høring. Imidlertid har forslag til tilpasninger av alminnelig offentlig tjenestepensjon til fleksibel alderspensjon fra folketrygden fra 2011, som tilsvarende forslagene i proposisjonen her, tidligere vært på alminnelig høring, jf. Prop. 107 L (2009–2010).

I proposisjonen kapittel 5 gis en oversikt over antall medlemmer og utbetalte pensjoner i de forskjellige særordningene. I kapittel 9 omtales de økonomiske konsekvensene av endringsforslagene for den enkelte rettighetshaver, og i kapittel 10 de generelle økonomiske og administrative konsekvensene.

1.2 Gjeldende rett

1.2.1 *Pensjonsordningen for stortingsrepresentanter*

Stortingsrepresentantenes rett til pensjon er regulert i lov 12. juni 1981 nr. 61 om pensjonsordning for stortingsrepresentanter. Loven omfatter stortingsrepresentanter og deres etterlatte samt vararepresentanter for den tid de møter i Stortinget. Pensjonsordningen yter alderspensjon, uførepensjon, ektefelle- og barnpensjon og ventegodtgjørelse. Statens pensjonskasse administrerer i dag pensjonsordningen.

Rett til alderspensjon har den som har deltatt i minst tre storting og i hvert av dem fungert som representant minst seks måneder. For vararepresentanter som har deltatt i ulike storting kan funksjonstiden legges sammen. Full alderspensjon oppnås etter deltakelse i 12 storting, og utgjør 66 prosent av den til enhver tid gjeldende godtgjørelse for stortingsrepresentanter. Har representanten kortere funksjonstid enn 12 år, skal pensjonen reduseres forholdsmessig. Det at pensjonene beregnes med utgangspunkt i den til enhver tid gjeldende godtgjørelse for stortingsrepresentanter, innebærer at pensjon under utbetaling

reguleres i samsvar med utviklingen i godtgjørelsen. Den ordinære pensjonsalderen i ordningen er 65 år. Retten til pensjon inntreffer likevel tidligere enn 65 år når summen av alder og tjenestetid er minst 75 år (den såkalte «75-årsregelen»).

Det vises til proposisjonen punkt 4.2.2 flg. for nærmere omtale av reglene om uførepensjon, etterlattepensjon og ventegodtgjørelse.

1.2.2 *Pensjonsordningen for statsråder*

Regjeringsmedlemmers rett til pensjon er regulert i lov 14. desember 1951 nr. 11 om pensjonsordning for statsråder. Loven omfatter statsminister, statsråder og deres etterlatte. Statens pensjonskasse administrerer pensjonsordningen.

Rett til alderspensjon fra ordningen har den som har vært statsråd i minst tre år. Pensjonen utgjør 42 prosent av den årlige bruttogodtgjørelsen ved tre års tjenestetid. For hvert år utover tre år økes prosentparten med fem prosentpoeng. Full alderspensjon oppnås etter seks års opptjeningsperiode, og utgjør 57 prosent av den til enhver tid gjeldende godtgjørelse for statsminister og statsråder.

Alderspensjonen skal samordnes med eventuelle andre offentlige tjenestepensjoner, og ytelser fra folketrygden. Den ordinære pensjonsalderen i ordningen er 65 år. Det er ikke noen «75-årsregel» i denne pensjonsordningen som gir rett til uttak av pensjon før fylte 65 år, og heller ingen ordning med ventelønn.

Om ordningens regler for uførepensjon og etterlattepensjon vises til proposisjonen punkt 4.3.2 flg.

1.2.3 *Pensjonsordningen for medlemmer av Høyesterett*

Pensjonsrettigheter for dommere i Høyesterett er regulert i lov 21. mai 1982 nr. 25 om tillegg til lov 28. juli 1949 om Statens pensjonskasse. Pensjonsrettighetene skal være som etter lov om Statens pensjonskasse, men det er gitt særregler for opptjeningsperiode, pensjonsgrunnlag og ytelsesnivå. Pensjonene er samordningspliktige etter samordningsloven. Pensjonsordningen administreres av Statens pensjonskasse.

Høyesterettsdommere som fratrer sitt embete etter fylte 67 år, får tjenestetiden forhøyet med inntil 15 år. Det vil si at dersom tjenestetiden ved fratredelsen er minst 15 år, vil disse få pensjon regnet etter full tjenestetid, 30 år. Full alderspensjon utgjør 57 prosent av den lønnen som til enhver tid er fastsatt for medlemmer av Høyesterett. Fra 1. oktober 2009 er lønn for høyesterettsjustitiarius kr 1 578 500 pr. år og for høyesterettsdommere kr 1 361 200 pr. år.

Om ordningens regler for uførepensjon og etterlattepensjon vises til proposisjonen punkt 4.4.2 flg.

1.2.4 Pensjonsordningen for Stortingets ombudsmann for forvaltningen

Det fremgår av lov 6. mai 1966 om pensjonsordning for Stortingets ombudsmann for forvaltningen at sivilombudsmannen skal være medlem av Statens pensjonskasse. Det er imidlertid gitt særregler om pensjonsgrunnlag, ytelsesnivå og opptjeningstid. Pensjonene er samordningspliktige etter samordningsloven. Pensjonsordningen administreres av Statens pensjonskasse.

Sivilombudsmannens alderspensjon utgjør ved fire års tjenestetid 44 prosent av den årlige bruttgodtgjørelse for høyesterettsdommere. For hvert tjenesteår utover fire år økes proSENTSatsen med 3,5. Alderspensjon beregnes ikke for mer enn åtte tjenesteår i alt, det vil si at høyeste proSENTSats er 58 prosent. Alderspensjon kan tas ut fra 67 år.

Om ordningens regler for uførepensjon og etterlattepensjon vises til proposisjonen punkt 4.5.2 flg.

1.2.5 Pensjonsordningen for riksrevisor

Pensjonsordningen for riksrevisor er ikke lovbestemt. Det følger av lov 7. mai 2004 nr. 21 om Riksrevisjonen at riksrevisors lønn og pensjonsforhold skal fastsettes av Stortinget. I 2007 bestemte Stortingets presidentskap at riksrevisors pensjon skulle utgjøre 57 prosent av den tid enhver tid fastsatte lønn for riksrevisor. Endringen ble gitt virkning også for løpende pensjoner. Riksrevisors lønn er med virkning fra 1. mai 2010 fastsatt til kr 1 199 700. Inntil 15 års opptjeningstid tillegges dersom riksrevisor fratrer stillingen ved 67 år eller senere. Ytelsene er samordningspliktige etter reglene i samordningsloven.

1.3 Hovedtrekk i forslagene om endring av de særskilte tjenestepensjonsordningene

Det følger av Stortingets anmodningsvedtak 10. desember 2009 at dagens særregler for opptjening og beregning av tjenestepensjon for gruppene som omfattes av vedtaket, skal avvikles. Når det gjelder stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer, tar departementet sikte på å fremlegge en egen lovproposisjon om ny pensjonsordning i 2011. Det foreslås derfor ikke nå å *avvikle* dagens regler for disse gruppene.

For nye høyesterettsdommere skal reglene om tillegging av inntil 15 års opptjeningstid og de særlige reglene om pensjonsberegning der full pensjon utgjør 57 prosent av lønnen til høyesterettsdommere, avvikles. For nye sivilombudsmenn avvikles blant annet reglene om full pensjon etter åtte års tjeneste og særlige regler for pensjonsberegning.

For alle de særlige pensjonsordningene foreslås det å innføre *levealdersjustering* på samme måte som i folketrygden for pensjonsrettigheter opptjent i

dagens ordninger. Den *individuelle garantien* som er fastsatt for de ordinære offentlige tjenestepensjonene, skal også gjelde for dem som omfattes av de særlige pensjonsordningene.

Departementet foreslår videre at pensjonsrettigheter etter de særlige ordningene skal *reguleres* på samme måte som i folketrygden og de ordinære tjenestepensjonsordningene, det vil si at alderspensjon under utbetaling skal reguleres i samsvar med den alminnelige lønnsveksten og deretter fratrekkes 0,75 prosent.

Et mindretall i Pensjonsutvalget, blant annet høyesterettsdommer Gunnar Aasland, mente at løpende pensjoner for opparbeidete rettigheter ikke skal undergis flertallets forslag til regulering. I Aaslands redegjørelse i Dokument nr. 19 (2008–2009) punkt 14.4 konkluderte han slik:

«Sammenfatningsvis må det kunne sies at gode grunner taler for at det ikke er rettslig adgang til å endre oppreguleringsbestemmelsen i loven av 1982 til skade for allerede utnevnte høyesterettsdommere. Når dette er situasjonen, ville det være særdeles uheldig med en lovendring som setter dette grunnlovsspørsmålet på spissen.»

Etter Aaslands mening måtte dette vurderes på samme måte også for sivilombudsmannen, riksrevisor, stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer.

I Innst. 83 S (2009–2010) ble det på denne bakgrunn uttalt:

«Der hvor det i Pensjonsutvalget er reist tvil om grunnlovsmessigheten av utvalgets forslag, jf. høyesterettsdommer Gunnar Aaslands argumentasjon på side 78–79 i Dokument nr. 19 (2008–2009), dvs. når det gjelder fremtidig regulering av allerede opparbeidete rettigheter, forutsettes det likevel at Regjeringen foretar en selvstendig vurdering av spørsmålet.»

Arbeidsdepartementet ba på denne bakgrunn Jus-tisdepartementets lovavdeling om å vurdere hvorvidt endret regulering for de særskilte tjenestepensjonsordningene vil kunne komme i konflikt med tilbakevirkningsforbudet i Grunnloven § 97. Lovavdelingen uttalelse 19. oktober 2010 er i store trekk gjengitt i proposisjonen punkt 6.4.2.

Lovavdelingen vurderte grunnlovsspørsmålet for fire ulike grupper hver for seg; personer som velges eller utnevnes etter at nye reguleringsbestemmelser har trådt i kraft, personer som har fratrudd vervet eller stillingen uten å ta ut pensjonen (oppsatte pensjonsrettigheter), personer som fortsatt står i vervet eller stillingen, og personer som mottar løpende pensjon når endringen trer i kraft.

Etter lovavdelingen vurdering vil grunnlovsvernet være sterkest for opptjente rettigheter for perso-

ner som fremdeles står i stillingen eller vervet, og for løpende pensjonsytelser.

Når det gjelder den sistnevnte gruppen, legger lovavdelingen til grunn at «selv nokså beskjedne reduksjoner i pensjonsutbetalingene vil kunne komme i strid med Grunnloven § 97». Det er ikke mulig å angi hvor stort tap en omlegging til regulering i tråd med reglene for ny folketrygdpensjon vil kunne føre til. En historisk sammenlikning av den årlige lønnsveksten for høyesterettsdommere, stortingsrepresentanter mv. med den gjennomsnittlige lønnsveksten i samfunnet viser at lønnsveksten for de særlige gruppene varierer sterkt over tid. For noen grupper har den i perioder ligget godt over den alminnelige lønnsveksten, mens den for andre grupper har ligget omtrent på eller noe under gjennomsnittet. Lønnsutviklingen for høyesterettsdommere kan de siste årene betegnes som ekstraordinær. Ettersom pensjonene etter det som er foreslått skal reguleres i samsvar med den alminnelige lønnsveksten og deretter fratrekkes 0,75 prosent, må det uansett legges til grunn at endringen vil kunne innebære et visst tap for rettighetshaverne. På den annen side vil tapet antakelig komme gradvis, ved at pensjonen ikke øker i samme grad som den ellers ville ha gjort. Lovavdelingen uttaler så om grunnlovsvernet for løpende pensjonsrettigheter opptjent i de særlige ordningene:

«For den endringen som drøftes her, må det etter vårt skjønn kunne legges betydelig vekt på at det reelt sett kan være vanskelig å begrunne hvorfor de aktuelle gruppene skal beholde en rett som ikke tilkommer andre pensjonister, og på den måten unngå noen av de konsekvensene som for andre kan ligge i pensjonsreformen. Særlig gjelder dette dersom det ikke historisk sett kan påvises en intensjon om å sette de aktuelle gruppene i privilegert stilling med hensyn til regulering av pensjonene. Videre kan det etter vårt skjønn tas i betraktning at spørsmålet gjelder pensjonister som har hatt fremskutte posisjoner i det norske styringssystemet, og at hensynet til den generelle tilliten til styringssystemet kan tilsi at det må kunne gjøres endringer også for de aktuelle gruppene. Også hensynet til et enkelt og praktiserbart regelverk kan i noen grad trekke i samme retning. Forutsatt at endringen vil gi mer enn bagatellmessige utslag i pensjonistenes disfavør, kan imidlertid ikke dette siste hensynet alene gi grunnlag for endringen. Hensynet til at pensjonsordningene skal være økonomisk bærekraftige over tid, kan neppe tillegges særlig vekt i denne sammenheng, idet vi antar at antallet pensjonister som er omfattet av de særlige pensjonsordningene, er såpass lite at en endring for deres vedkommende isolert sett ikke vil ha nevneverdig økonomisk betydning for staten.

Etter dette må vi konstatere at for dem med særskilte tjenestepensjoner som allerede tar ut pensjon, byr spørsmålet om forholdet mellom den aktuelle endringen og Grunnloven § 97 på betydelig tvil. Vi anser det usikkert hva konklusjonen ved en eventuell rettslig prøving vil bli. For vår del er vi tilbøyelig til å anta at de aktuelle endringene må antas å gå klar av tilbakevirkningsforbudet i Grunnloven § 97 hensett

til de tungtveiende, samfunnsmessige hensynene som ligger bak de senere års gjennomgåelse av pensjonssystemene, og de uheldige sidene ved å anta at de aktuelle, særskilte gruppene har en særlig beskyttet posisjon.»

Når det gjelder opptjente rettigheter for personer som fortsatt står i stillingen eller vervet når reglene endres, konkluderer lovavdelingen slik:

«Ikke minst fordi gruppen inneholder store variasjoner med hensyn til alder og tjenestetid, knytter det seg tvil til konklusjonen når det gjelder opptjente pensjonsrettigheter for dem som fortsatt står i vervet eller stillingen. For dem som har utsikt til fortsatt tjeneste i flere tiår, antar vi at den aktuelle endringen ikke kan ses som grunnlovsstridig tilbakevirkning. For dem som nærmer seg tidspunktet for pensjoning, er spørsmålet mer tvilsomt. Grunnlovsvernet for opptjente rettigheter for denne sistnevnte gruppen kan imidlertid ikke være sterkere enn for løpende pensjonsytelser, jf. punkt 3 ovenfor.»

Arbeidsdepartementets vurdering av grunnlovsspørsmålet, på grunnlag av lovavdelingens vurdering, fremgår av proposisjonen punkt 6.4.3. Departementet legger til grunn at den foreslåtte endringen i reguleringsreglene må antas å gå klar av tilbakevirkningsforbudet i Grunnloven § 97. Departementet foreslår på den bakgrunn at pensjon fra de særlige pensjonsordningene skal reguleres på samme måte som pensjoner fra folketrygden og ordinær offentlig tjenestepensjon.

1.4 Endringer i lov om pensjonsordning for stortingsrepresentanter og lov om pensjonsordning for statsråder

Stortings- og statsrådspensjoner er bruttopensjoner som omfattes av samordningsloven. Endringene som ble vedtatt i samordningsloven ved endringslov 25. juni 2010 nr. 29 og som gjelder tilpasning av tjenestepensjon til fleksibelt uttak av alderspensjon fra folketrygden, omfatter dermed også disse pensjonsordningene. Det er dermed ikke behov for ytterligere tilpasninger i loven til innføringen av fleksibelt uttak av alderspensjon i folketrygden. Det må imidlertid slås fast i loven at det er et vilkår for rett til ytelse etter lov om pensjonsordning for stortingsrepresentanter at pensjonssøkeren setter frem krav om tilsvarende ytelse etter folketrygdloven. En slik bestemmelse finnes i lov om pensjonsordning for statsråder.

Det foreslås å ta inn bestemmelser om *levealdersjustering* i de to pensjonslovene. Levealdersjustering betyr at den enkeltes pensjon ved gitt uttaksalder justeres for endringer i befolkningens levealder. På samme måte som for de ordinære offentlige tjenestepensjonene, skal alderspensjon til stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer levealdersjusteres ved at de divideres på et forholdstall fastsatt av

Arbeids- og velferdsdirektoratet. Levealdersjusteringen skal tidligst skje fra 67 år. Alderspensjon som utbetales før 67 år, skal verken levealdersjusteres eller samordnes med folketrygden.

Det er innført en *individuell garanti* i de ordinære offentlige tjenstepensjonene som skal gjelde til og med 1958-kullet. Garantien anvendes ved uttak av tjenstepensjon, likevel tidligst ved 67 år når pensjonen skal levealdersjusteres og samordnes med folketrygden. Den sikrer at samlet pensjon etter levealdersjustering og samordning minst er på nivå med det definerte pensjonsnivået i pensjonsordningen. I Statens pensjonskasse sikrer garantien en samlet pensjon på 66 prosent av pensjonsgrunnlaget (sluttlønn) ved full opptjening, normalt 30 års tjenestetid. Dersom samlet pensjon kommer under det garanterte nivået, skal det utbetales et garantitillegg slik at samlet pensjon kommer opp på det garanterte nivået.

Departementet legger til grunn at den individuelle garantien som er fastsatt for ordinære offentlige tjenstepensjoner også skal gjelde for de særlige tjenstepensjonsordningene. Det er imidlertid behov for å tilpasse garantien til de særskilte opptjenings- og beregningsreglene som gjelder for disse ordningene. Full pensjon i stortingspensjonsordningen gis etter 12 års funksjonstid på Stortinget. Det foreslås at den individuelle garantien for stortingsrepresentanter utformes slik at dersom disse har 12 års funksjonstid eller mer, utgjør det garanterte pensjonsnivået 66 prosent av pensjonsgrunnlaget. For stortingsrepresentanter som har mindre enn 12 års funksjonstid, utgjør det garanterte pensjonsnivået et forholdsmessig beløp.

I pensjonsordningen for statsråder er det definert ulike pensjonsprosjenter for ulike opptjeningstid. Garantien må ta hensyn til dette, slik at det garanterte pensjonsnivået ved tre, fire og fem års opptjening vil være henholdsvis 42, 47 og 52 prosent av pensjonsgrunnlaget. Ved en opptjening på seks år eller mer blir det garanterte pensjonsnivået 57 prosent av pensjonsgrunnlaget.

Forslaget om å innføre *regulering* av pensjonene på samme måte som i folketrygden og de ordinære tjenstepensjonsordningene, gjør det nødvendig å fastsette et pensjonsgrunnlag. For personer som går direkte fra vervet som stortingsrepresentant eller statsråd til alderspensjon, må det fastsettes et pensjonsgrunnlag som reguleres årlig i samsvar med lønnsveksten og deretter fratrekkes 0,75 prosent. For personer som fratrer vervet uten å ta ut pensjonen (oppsatt pensjonsrett), må det fastsettes et pensjonsgrunnlag som tilsvarende den aktuelle godtgjørelsen på dette tidspunktet, som så reguleres i samsvar med lønnsveksten frem til uttak av alderspensjon. Det er også nødvendig med enkelte andre tilpasninger for personer som tar ut tjenstepensjon på andre tids-

punkter, og for uføre- og etterlattepensjoner. Om dette vises til proposisjonen punkt 7.3.

1.5 Endringer i lovene om tjenstepensjon for høyesterettsdommere og for sivilombudsmannen

Stortingets vedtak innebærer at høyesterettsdommere, sivilombudsmann og riksrevisor som utnevnes etter 1. januar 2011 skal ha ordinær offentlig tjenstepensjon etter lov om Statens pensjonskasse. Dette innebærer at de særlige reglene om tjenestetid, beregningsgrunnlag og pensjonsprosent avvikles, og at full pensjon skal utgjøre 66 prosent av sluttlønn inntil 12 G. De som er utnevnt før 1. januar 2011 skal i hovedsak beholde dagens særregler.

Departementet foreslår at loven om pensjonsordning for dommere i Høyesterett avgrenses til å gjelde dem som er utnevnt til slik stilling før 1. januar 2011. De som utnevnes i 2011 og senere, omfattes dermed av den ordinære pensjonsordningen i Statens pensjonskasse. For de som er utnevnt før 2011, må reglene for *levealdersjustering* og den individuelle garantien tilpasses at pensjonsprosenten i pensjonsordningen for høyesterettsdommere avviker fra pensjonsprosenten i lov om Statens pensjonskasse. Departementet foreslår at pensjon fra pensjonsordningen for høyesterettsdommere fra 1. januar 2011 skal *reguleres* på samme måte som ordinær pensjon fra Statens pensjonskasse. Dette innebærer at alderspensjon under utbetaling skal reguleres i samsvar med lønnsveksten og deretter fratrekkes 0,75 prosent, og at pensjonsgrunnlaget for oppsatt pensjon skal reguleres i samsvar med lønnsveksten frem til uttak av pensjon. Det må gjøres tilsvarende tilpasninger for uføre- og etterlattepensjoner i ordningen. Ellers foreslås en endring av skrivemåten av «Statens pensjonskasse» i lovtittelen.

Departementet foreslår at lov 6. mai 1966 om pensjonsordning for Stortingets ombudsmann for forvaltningen avgrenses til å gjelde dem som før 1. januar 2011 er utnevnt til slik stilling. De som utnevnes i 2011 og senere, omfattes dermed av den ordinære pensjonsordningen i Statens pensjonskasse. På samme måte som for høyesterettsdommere vil innføringen av levealdersjustering for ordinær tjenstepensjon også omfatte sivilombudsmenn utnevnt før 2011. Reglene for levealdersjustering og den individuelle garantien må imidlertid tilpasses de særlige pensjonsprosentene i sivilombudsmannens pensjonsordning. Det foreslås også at pensjon fra pensjonsordningen for sivilombudsmannen fra 1. januar 2011 skal reguleres på samme måte som ordinær pensjon fra Statens pensjonskasse.

Det foreslås å videreføre gjeldende regler for uføre-, etterlatte- og barnepensjon for høyesterettsdommere og sivilombudsmenn utnevnt før 1. januar 2011, med enkelte mindre tilpasninger.

2. Presidentskapets merknader

2.1 Generelle merknader

Stortingets presidentskap; stortingspresident Dag Terje Andersen, første visepresident Øyvind Korsberg, annen visepresident Per-Kristian Foss, tredje visepresident Marit Nybakk, fjerde visepresident Akhtar Chaudhry og femte visepresident Line Henriette Hjemdal, viser til Prop. 19 L (2010–2011) Endringer i pensjonslovgivningen for stortingsrepresentanter m.fl. (tilpasninger til endret alderspensjon i folketrygden).

Presidentskapet viser også til Stortingets anmodningsvedtak 10. desember 2009, som lyder:

«I

Nye pensjonsordninger for stortingsrepresentanter, regjeringens medlemmer, høyesterettsdommere, sivilombudsmannen og riksrevisor skal bygge på den såkalte 'byggeklossmodellen' slik flertallet i Pensjonsutvalget går inn for i Dokument nr. 19 (2008–2009).

II

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til ny lovgivning om pensjonsordninger for stortingsrepresentanter, regjeringens medlemmer, høyesterettsdommere, sivilombudsmannen og riksrevisor basert på de retningslinjer som er trukket opp i Innst. 83 S (2009–2010), jf. Dokument nr. 19 (2008–2009).»

Anmodningsvedtaket hadde sin bakgrunn i et forslag fra et utvalg nedsatt av Stortingets presidentskap for å fremlegge forslag til nye pensjonsordninger for stortingspensjonene mv. (Pensjonsutvalget, ledet av Sigbjørn Johnsen), jf. Dokument nr. 19 (2008–2009) og Innst. 83 S (2009–2010).

De nye reglene om alderspensjon i folketrygden, og de vedtatte tilpasningene i blant annet ordinær offentlig tjenstepensjon til ny folketrygdpensjon, trer i kraft 1. januar 2011. Samme ikrafttredelsestidspunkt er foreslått for de nye pensjonsordningene for høyesterettsdommere, sivilombudsmannen, riksrevisor og en del andre særlige tjenstepensjonsordninger.

Presidentskapets flertall, alle unntatt medlemmet Øyvind Korsberg, mener det derfor has-ter med å få på plass nye pensjonsregler også for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer, tilpas-set de nye alminnelige reglene om alderspensjon. I Meld. St. 4 (2010–2011) Anmodnings- og utredningsvedtak i stortingssesjonen 2009–2010 er det vist til et brev fra Arbeidsdepartementet 25. august 2010, der det heter at «Det fremmes en lovproposisjon om ny pensjonsordning for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer våren 2011». Flertal-

let forutsetter at regjeringen følger opp dette, slik at en lovproposisjon kan behandles av Stortinget i løpet av våren 2011.

Presidentskapets medlem Line Henriette Hjemdal vil peke på at det er ett år siden Stortinget fattet de anmodningsvedtak som ga regjeringen i oppdrag å fremme forslag til ny lovgivning for pensjonsordningene til stortingsrepresentanter, regjeringsmedlemmer, høyesterettsdommere, sivilombudsmannen og riksrevisor. Regjeringen har derfor hatt god tid til å forberede de nødvendige lovendringer som må være på plass før 1. januar 2011. Den foreliggende sak ble fremmet fra regjeringen 19. november, og det må avgis innstilling i løpet av to og en halv uke for at Stortinget skal behandle saken før nyttår. Dette medlem mener det er sterkt kritikkverdige at regjeringen fremlegger saker for Stortinget med så knapp tidsfrist. Dette medlem forutsetter at regjeringen fremmer den bebudede lovproposisjon med lengre tidsmarginer slik at Stortinget har mulighet til en forsvarlig saksbehandling.

2.2 Levealdersjustering og regulering av opptjente rettigheter

2.2.1 Levealdersjustering og individuell garanti

Presidentskapets flertall, alle unntatt medlemmet Øyvind Korsberg, støtter departementets forslag om å innføre levealdersjustering av opptjente rettigheter etter de særlige pensjonsordningene for stortingsrepresentanter, regjeringens medlemmer, høyesterettsdommere og sivilombudsmannen, og de foreslåtte tilpasningene i regelverket for ordningene.

I proposisjonen foreslås å innføre en individuell garanti for opptjente rettigheter i de særlige tjenstepensjonsordningene, på samme måte som dette er fastsatt for opptjente rettigheter i de ordinære offentlige tjenstepensjonene. Dersom levealdersjustering av opptjente rettigheter innføres uten å gi noen slik garanti, kan samlet utbetalt pensjon i enkelte tilfeller bli mindre enn det den enkelte har opptjent rett til. Det er etter flertallets syn tvilsomt om en slik endring kunne gjennomføres uten å komme i konflikt med Grunnloven § 97. Flertallet støtter derfor departementets forslag om å innføre en individuell garanti slik at den enkelte i det minste får utbetalt pensjon lik det nivået vedkommende har opptjent rett til. Det gis ingen slik garanti i de nye pensjonsordningene for høyesterettsdommere, sivilombudsmenn og riksrevisor utnevnt etter 1. januar 2011. Ifølge Stortingets anmodningsvedtak 10. desember 2009 vil det heller ikke gjelde noen slik garanti i den nye pensjonsordningen for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer som skal gjelde for personer valgt eller utnevnt etter 1. oktober 2009.

2.2.2 *Regulering av opptjente rettigheter. Grunnlovsspørsmål*

Som nevnt ovenfor reiste et mindretall i Pensjonsutvalget spørsmål om det kunne innføres regulering av opptjente pensjonsrettigheter uten å komme i konflikt med tilbakevirkningsforbudet i Grunnloven § 97. På bakgrunn av lovavdelingens vurdering gjengitt ovenfor konkluderte Arbeidsdepartementet med at en omlegging fra dagens ordning til regulering i samsvar med de nye reglene for folketrygdpensjon må antas å gå klar av tilbakevirkningsforbudet i Grunnloven § 97.

Presidentskapets flertall, alle unntatt medlemmet Øyvind Korsberg, mener at de gruppene som omfattes av de særlige tjenstepensjonsordningene ikke har grunnlag for å forvente en vesentlig høyere lønnsutvikling i fremtiden enn den alminnelige lønnsutviklingen i samfunnet. De har da heller ikke rimelig grunn til å forvente at deres pensjoner i fremtiden skal reguleres vesentlig gunstigere enn for andre grupper. Det skal likevel ikke ses bort fra at en omlegging til regulering av opptjente rettigheter i samsvar med systemet for ny alderspensjon i folketrygden vil kunne innebære et begrenset tap sammenliknet med dagens system. Etter dette flertallets mening kan imidlertid ikke et begrenset tap for enkelte personer eller mindre grupper få konsekvenser for gjennomføringen av en generell lovreform. Dette flertallet viser til Høyesterett i plenumsdom i Rt. 2010 s. 143 (rederibeskatningsdommen), der førstvoterende uttalte (i avsnitt 155):

«Vurderinga av grunnlovsstrid må skje konkret for dei som er partar i saka, jf. dommen om Arves Trafikkskole avsnitt 50. Det må likevel kunne takast omsyn til heilskapen ved ei lovregulering, og ikkje eitkvart urimeleg utslag for einskildpartar kan føre til grunnlovsstrid.»

Etter flertallets mening må det videre legges betydelig vekt på at de aktuelle gruppene har fremskutte posisjoner i det norske styringssystemet, og at det i et samfunnsmessig perspektiv vil være uheldig om disse gruppene skulle beholde en gunstigere regulering av sine tjenstepensjoner enn det som vil gjelde for befolkningen for øvrig etter endringene i folketrygdens alderspensjon, AFP i privat og offentlig sektor, og ordinær offentlig tjenstepensjon. En slik særfordel vil være vanskelig å begrunne og vil kunne undergrave aksepten for den nødvendige omleggingen av pensjonssystemet som gjennomføres overfor alminnelige pensjonsmottakere.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene Øyvind Korsberg og Line Henriette Hjemdal, mener dette kan svekke hele pensjonsreformens legitimitet.

I tillegg vil en slik særbehandling av begrensede grupper i sentrale posisjoner kunne svekke den generelle tilliten til det norske styringssystemet. Dette flertallet mener på denne bakgrunn at den aktuelle endringen i reguleringsreglene ikke er i strid med tilbakevirkningsforbudet i Grunnloven § 97. Dette flertallet støtter derfor departementets forslag om å innføre regulering av opptjente rettigheter etter de særlige tjenstepensjonsordningene som omfattes av innstillingen her, på samme måte som for alderspensjon i folketrygden og ordinær offentlig tjenstepensjon.

Presidentskapets medlem Line Henriette Hjemdal viser til at Kristelig Folkeparti allerede i Stortingets pensjonsutvalg stilte spørsmål ved grunnlovsvernet, og mente dette burde avklares nærmere. Lovavdelingens vurderinger som er gjengitt i proposisjonen, styrker oppfatningen av at det er stor usikkerhet rundt dette. Det er alvorlig når Lovavdelingen uttaler:

«Etter dette må vi konstatere at for dem med særskilte tjenstepensjoner som allerede tar ut pensjon, byr spørsmålet om forholdet mellom den aktuelle endringen og Grunnloven § 97 på betydelig tvil. Vi anser det usikkert hva konklusjonen ved en eventuell rettslig prøving vil bli. For vår del er vi tilbøyelig til å anta at de aktuelle endringene må antas å gå klar av tilbakevirkningsforbudet i Grunnloven § 97 hensett til de tungtveiende, samfunnsmessige hensynene som ligger bak de senere års gjennomgåelse av pensjonssystemene, og de uheldige sidene ved å anta at de aktuelle, særskilte gruppene har en særlig beskyttet posisjon.»

Dette medlem vil minne om at Høyesterett i løpet av kort tid har avsagt dom i tre forskjellige saker der Stortinget har vedtatt lover som i ettertid har vist seg å være i strid med Grunnloven. Lovavdelingens uttalelser i den foreliggende saken gir uttrykk for en enda sterkere tvil enn hva tilfellet var i tidligere saker. Dette medlem mener derfor det ville vært en fordel om Stortinget hadde bedt om Høyesteretts vurdering i forkant av lovbehandlingen.

Dette medlem er imidlertid enig i at det vil være uheldig dersom de grupper som er omhandlet her, skulle ha en særlig beskyttet posisjon i forhold til andre grupper med tjenstepensjonsordninger. Siden lovavdelingen på tross av sin tvil konkluderer som den gjør, legger dette medlem derfor deres konklusjon til grunn. En endelig avklaring av grunnlovsvernet vil i praksis først kunne skje gjennom en eventuell rettslig prøving.

Dette medlem slutter seg på denne bakgrunn til at de samme reguleringsregler legges til grunn for opptjente rettigheter i de særlige tjenstepensjonsordningene som omfattes av denne innstillingen, som

det som gjelder for alderspensjonen i folketrygden og ordinær offentlig tjenstepensjon.

2.3 Endringer i lov om pensjonsordning for stortingsrepresentanter og lov om pensjonsordning for statsråder

Som følge av forslaget om å innføre levealderjustering, individuell garanti og nye reguleringsregler med virkning også for personer som omfattes av de eksisterende tjenstepensjonsordningene for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer, må det gjøres visse tilpasninger i regelverket for disse ordningene. Blant annet må det beregnes et pensjonsgrunnlag ved direkte overgang fra den aktuelle stillingen eller vervet til alderspensjon, eller ved overgang til annen stilling uten at pensjonen tas ut (oppsett pensjonsrett), som så reguleres på samme måte som alderspensjon etter folketrygden.

Presidentskapets flertall, alle unntatt medlemmet Øyvind Korsberg, støtter departementets forslag når det gjelder disse tilpasningene.

Flertallet viser for øvrig til at barnetillegget i disse pensjonsordningene i det vesentlige har fulgt de samme reglene som i Statens pensjonskasse. Det gir rett til ti prosent økning av pensjonen for hvert barn under 18 år som forsørges av pensjonisten. I Statens pensjonskasse kan imidlertid ikke alderspensjon inkludert barnetillegget overstige 90 prosent av pensjonsgrunnlaget. Dette gjelder også de øvrige pensjonsordningene som behandles i denne innstillingen, som følger reglene i lov om Statens pensjonskasse når det gjelder barnetillegg. Flertallet foreslår å innføre tilsvarende maksimalgrense i de gjeldende pensjonsordningene for stortingsrepresentanter og statsråder. Det foreslås også en overgangsregel slik at denne endringen ikke får konsekvenser for personer som i dag mottar barnetillegg for flere enn tre barn etter disse ordningene.

I lov om pensjonsordning for stortingsrepresentanter brukes ordet «ordentlig(e)» Storting i §§ 2, 4 og 5. Etter at Stortingets høytidelige oppløsning ble opphevet ved grunnlovsendring 29. mai 1990 (Grunnloven § 80), forekommer det ikke lenger «overordentlige» storting. Det siste overordentlige storting ble avholdt i 1939. Det har derfor ikke lenger praktisk betydning å presisere at pensjonsbestemmelsene bare gjelder for deltakelse i «ordentlige» storting. Flertallet foreslår at ordet strykes.

2.4 Endringer i lovene om tjenstepensjon for høyesterettsdommere og for sivilombudsmannen

I proposisjonen foreslås å avvikle de særlige pensjonsordningene for høyesterettsdommere og Stor-

tingets ombudsmann for forvaltningen. Dette er i tråd med Stortingets anmodningsvedtak 10. desember 2009. I Innst. 83 S (2009–2010) ble det foreslått følgende hovedtrekk for nye pensjonsordninger for høyesterettsdommere, sivilombudsmannen og riksrevisor:

- «Høyesterettsdommere, sivilombudsmann og riksrevisor som utnevnes/velges etter 1. januar 2011, og etter iverksettelse av ny folketrygd, skal ha offentlig tjenstepensjon etter lov om Statens Pensjonskasse.
- Høyesterettsdommere som er utnevnt og sivilombudsmann og riksrevisor valgt før dette tidspunkt, fortsetter opptjening i den lukkede ordningen.»

Departementet foreslår at endringen gjennomføres ved at det tas inn i lovene om særlig pensjonsordning for høyesterettsdommere og for sivilombudsmannen en bestemmelse om at loven bare omfatter dem som er utnevnt til slik stilling før 1. januar 2011. For personer som utnevnes senere, vil dermed de alminnelige reglene om offentlig tjenstepensjon i lov om Statens pensjonskasse gjelde fullt ut.

Presidentskapets flertall, alle unntatt medlemmet Øyvind Korsberg, støtter forslaget om å gjennomføre endringen på denne måten.

Som følge av at det innføres levealderjustering, individuell garanti og nye reguleringsregler med virkning også for personer som omfattes av de eksisterende tjenstepensjonsordningene for høyesterettsdommere og sivilombudsmannen, må det som nevnt ovenfor gjøres visse tilpasninger i regelverket for disse ordningene. Flertallet støtter departementets forslag når det gjelder disse tilpasningene.

2.5 Endringer i pensjonsordningen for riksrevisor

2.5.1 Gjeldende regler om pensjon for riksrevisor

Lov 7. mai 2004 nr. 21 om Riksrevisjonen § 6 første ledd lyder:

«Riksrevisorenes lønn og pensjon fastsettes av Stortinget.»

Bestemmelsen er vedtatt presisert slik at fastsettelsen skal gjøres av «Stortingets presidentskap», jf. Innst. 25 L (2010–2011). Stortingets presidentskap fattet 19. april 1990 følgende vedtak om riksrevisors lønns- og pensjonsforhold:

«Med virkning fra 1. april 1990 skal lønns- og pensjonsforhold for Riksrevisjonens leder følge de regler som til enhver tid gjelder for høyesterettsdommere.»

Vedtaket må forstås slik at alle bestemmelser om høyesterettsdommernes lønn og pensjoner skulle gjelde tilsvarende for riksrevisor. Høyesterettsdommernes lønn blir fastsatt av Stortinget. Høyesterettsdommernes pensjoner fremgår av lov 21. mai 1982 nr. 25 om tillegg til lov 28. juli 1949 om Statens Pensjonskasse. De to første paragrafene i loven lyder:

«§ 1. For medlem av Høyesterett som fratrer sitt embete etter fylte 67 år, skal tjenestetiden ved pensjonsberegningen etter loven om Statens Pensjonskasse forhøyes med inntil 15 år.

Tjenestetiden forhøyes på tilsvarende måte ved beregning av uføre-, enke-, enkemanns- og barnepensjon.

§ 2. Alderspensjonens årlige beløp ved full tjenestetid skal være 57 pst. av den lønn som til enhver tid er fastsatt for medlem av Høyesterett.»

Det følger av dette at riksrevisor omfattes av de særlige reglene for høyesterettsdommere når det gjelder alderspensjon og uføre-, enke-, enkemanns- og barnepensjon.

I vedtak av Stortingets presidentskap 13. desember 2007 ble bestemmelsene om riksrevisors lønn og pensjon endret som følger:

«Med virkning fra 1. oktober 2007 fastsettes lønnen for Riksrevisjonens leder – Riksrevisor – til kr. 1.085.000. Riksrevisors pensjon skal fra samme tidspunkt utgjøre 57 pst. av den til enhver tid fastsatte lønn for Riksrevisor, og gis virkning også for løpende pensjonsforhold. Lønnen for Riksrevisor reguleres årlig med samme prosentsetning som det som fastsettes for stortingsrepresentantenes godtgjørelse.»

Det fremgår av bakgrunnen for vedtaket at presidentskapet ikke hadde til hensikt å endre beregningsmåten for riksrevisors pensjon, men at beregningsgrunnlaget skulle være riksrevisors lønn, ikke høyesterettsdommernes. Riksrevisors alders-, uføre-, enke-, enkemanns- og barnepensjon skal beregnes med en forhøyet tjenestetid som fastsatt i § 1 i loven nevnt ovenfor. Alders- og uførepensjon for riksrevisorer skal ved full tjenestetid være 57 prosent av den til enhver tid fastsatte lønn for riksrevisor. Som for medlemmer av Statens pensjonskasse ytes både netto og brutto etterlattepensjoner. Avgrensningen av hvem som får netto- eller bruttopensjon følger av lov om Statens pensjonskasse.

2.5.2 Endringer i reglene om pensjon for riksrevisor

Som nevnt ovenfor følger det av Stortingets vedtak 10. desember 2009 at riksrevisorer som utnevnes etter 1. januar 2011 skal ha offentlig tjenestepensjon etter lov om Statens pensjonskasse, og at riksrevisorer valgt før dette tidspunktet skal ha pensjon etter den særlige pensjonsordningen og fortsetter sin opp-

tjening i denne. Departementet har imidlertid ikke utarbeidet forslag til lovbestemmelser om dette.

Presidentskapets flertall, alle unntatt medlemmet Øyvind Korsberg, foreslår at bestemmelsen i lov om Riksrevisjonen § 6 første ledd om at riksrevisorenes pensjon fastsettes av Stortingets presidentskap, erstattes med en bestemmelse om at riksrevisorer som utnevnes etter 1. januar 2011 skal være medlem av Statens pensjonskasse med rettigheter og plikter etter lov om Statens pensjonskasse. På denne måten avvikles den særlige pensjonsordningen for riksrevisorer, uten at dette får betydning for den særlige tjenestepensjonen fastsatt for nåværende og tidligere riksrevisorer. Flertallet foreslår en endring i lov om Riksrevisjonen § 6 første ledd i tråd med dette. Bestemmelsens nye annet punktum gjelder bare riksrevisor.

Reglene om uføre-, enke-, enkemanns- og barnepensjon for allerede utnevnte riksrevisorer videreføres. Flertallet foreslår å presisere i loven at tjenestetiden ved beregning av alders-, uføre-, enke-, enkemanns- og barnepensjon forhøyes med 15 år ved fratreten etter fylte 67 år.

I proposisjonen foreslås det som nevnt å innføre levealdersjustering, individuell garanti og nye reguleringsregler med virkning også for personer som omfattes av de eksisterende særlige tjenestepensjonsordningene. Flertallet mener det må gjøres tilsvarende tilpasninger til hovedtrekkene i ny alderspensjon i folketrygden også i den eksisterende tjenestepensjonsordningen for riksrevisor. Ettersom pensjonsordningen for riksrevisor tilsvarende den for høyesterettsdommere, kan tilpasningene formuleres tilnærmet likelydende som proposisjonens forslag til ny § 3 i loven om pensjonsordning for høyesterettsdommere. Presidentskapet foreslår en ny § 6 a i lov om Riksrevisjonen i tråd med dette. Bestemmelsen gjelder bare riksrevisor.

Det følger for øvrig av flertallets lovforslag at de alminnelige reglene om uføre- og familiepensjon i lov om Statens pensjonskasse vil gjelde for dem som utnevnes til riksrevisor etter 1. januar 2011.

2.6 Merknader fra 1. visepresident Øyvind Korsberg

Presidentskapets medlem Øyvind Korsberg slutter seg til alle forslag om ny pensjonsordning for dem som tiltrer stillingen etter 1. januar 2011.

Dette medlem viser til at Prop. 19 L (2010–2011) i stor grad berører mange kompliserte juridiske problemstillinger som etter dette medlems syn bør utredes nærmere. Dette gjelder bl.a. spørsmål om Grunnloven § 97 om tilbakevirkende kraft for de som nå er pensjonister eller har opptjent rettigheter i den

gamle ordning når det gjelder pensjonsgrunnlag og reguleringssystem. Her har dette medlem et annet syn enn flertallet.

Dette medlem viser videre til proposisjonen og spørsmålet knyttet til regulering av løpende pensjonsrettigheter, og at det fremgår av uttalelsene til lovavdelingen at det er «betydelig tvil», at den anser det «usikkert hva konklusjonen ved en rettslig prøving vil bli», men likevel er «tilbøyelig til å anta at de aktuelle endringene må antas å gå klar av tilbakevirkningsforbudet i Grunnloven § 97».

Dette medlem vil for øvrig vise til at Høyesterett i 2010 har underkjent tre lovendringer vedtatt av Stortingets flertall fordi de strider mot Grunnloven.

De foreliggende uttalelser fra Justisdepartementets lovavdeling i denne sak gir etter dette medlems syn enda større grunn til usikkerhet enn i de foregående tre saker hvor lovavdelingens vurderinger ble overprøvd. Det er derfor all grunn til å tro at når lovavdelingen er i sterk tvil, så er muligheten meget stor for at Høyesterett vil sette deler av de foreliggende forslag til lov til side, dersom de skulle bli vedtatt.

Dette medlem synes det vil være meget uklokt om Stortinget på nytt utfordrer Grunnloven og vil derfor avvise de forslag som er omtvistet når det gjelder grunnlovsvernet.

Dette medlem viser til bemerkningen om at fordi forslaget gjelder samfunnstopper, så må det tas spesielle hensyn. Dette medlem kan ikke akseptere at grunnlovsvernet skal kunne være forskjellig for ulike yrkesgrupper idet det er et viktig prinsipp at alle skal være like for loven og særlig i forhold til Grunnloven.

Når det gjelder det moralske forhold til andre grupper, har dette medlem forståelse for det, men vil minne om at Fremskrittspartiet også var imot de vedtatte endringer for de øvrige grupper.

Dette medlem viser til at Prop. 19 L (2010–2011) ble fremmet i Stortinget 19. november 2010. Etter dette medlems syn burde proposisjonen vært fremmet langt tidligere dersom intensjonen er å få proposisjon forsvarlig behandlet i Stortinget og iverksatt fra 1. januar 2011.

Dette medlem vil påpeke at det vil være særdeles uheldig om loven vedtas som et hastverksarbeid med stor mulighet for at grunnlovsspørsmålet blir brakt inn for Høyesterett. Det vil måtte medføre at samtlige høyesterettsdommere må erklæres inhabile, og at spørsmålet må behandles og avgjøres av en settehøyesterett. En slik situasjon vil være særdeles uheldig, og det vises i denne sammenheng til Pensjonsutvalgets mindretall hvor tidligere høyesterettsdommer Gunnar Aasland inngår.

Dette medlem viser til at regjeringen tar sikte på å fremme forslag til lov om ny pensjonsordning

for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer i løpet av 2011. Etter dette medlems syn burde Prop. 19 L (2010–2011) vært behandlet sammen med forslag til ny lov for kunne få full oversikt og en helhetlig behandling av disse spørsmål. Dette medlem viser til at det i rettspraksis og forvaltningspraksis er lagt til grunn at rettigheter etter regler om offentlig tjenestepensjon har et sterkere grunnlovsvorn, ettersom retten til tjenestepensjon – i motsetning til alderspensjon etter folketrygden – må ses som en integrert del av den enkeltes arbeidsavtale.

3. Presidentskapets tilråding

Stortingets presidentskap viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i pensjonslovgivningen for stortingsrepresentanter, regjeringsmedlemmer, høyesterettsdommere, sivilombudsmannen og riksrevisor (tilpasninger til endret alderspensjon i folketrygden)

I

I lov 14. desember 1951 nr. 11 om pensjonsordning for statsråder gjøres følgende endringer:

§ 3 skal lyde:

Når stillingen som statsråd fratres med rett til pensjon, er pensjonsgrunnlaget den fastsatte årlige bruttogodtgjørelsen. Fratres stillingen tidligere, skal pensjonsgrunnlaget settes til årlig bruttogodtgjørelse på fratredelsestidspunktet. For pensjoner som er under utbetaling per 1. januar 2011, skal pensjonsgrunnlaget per 1. januar 2011 svare til den årlige fastsatte bruttogodtgjørelsen på dette tidspunktet. Tilsvarende gjelder for dem som har fratrudd stillingen uten å ta ut pensjon før 1. januar 2011.

Årlig alderspensjon for den som har 3 års tjenestetid, utgjør 42 prosent av pensjonsgrunnlaget.

For hvert tjenesteår utover 3 økes den i *annet ledd* nevnte prosentatsats med 5. Alderspensjonen regnes dog ikke for mer enn 6 tjenesteår i alt.

For pensjonist som forsørger barn under 18 år, økes alderspensjonen etter *levealdersjustering* med 10 prosent for hvert barn. Alderspensjonen med *barnetillegg* må likevel ikke overstige 90 prosent av pensjonsgrunnlaget etter *levealdersjustering* når pensjonen er beregnet etter full tjenestetid. Er pensjonen beregnet etter redusert tjenestetid, reduseres *begrensningen tilsvarende*. Tillegget ytes til og med den måned hvori barnet fyller 18 år, eller i tilfelle ut måneden etter barnets død.

Ny § 3 a skal lyde:

Alderspensjon skal levealdersjusteres, det vil si at den enkeltes pensjon justeres for endringer i befolkningens levealder.

Levealdersjustering gjennomføres ved hjelp av forholdstall som fastsettes av Arbeids- og velferdsdirektoratet for årskull fra og med 1943-kullet, jf. folketrygdloven §§ 19-6 og 19-7.

Alderspensjon skal levealdersjusteres tidligst fra 67 år. Dette gjelder også dersom det er utbetalt alderspensjon fra et tidligere tidspunkt. Pensjonen divideres med forholdstallet som gjelder ved 67 år.

Dersom medlemmet fratrer stillingen etter 67 år, skal forholdstallet på fratredelsestidspunktet benyttes. Det skal likevel ikke benyttes lavere forholdstall enn 1,000, slik at pensjonen ved full tjenestetid ikke blir høyere enn 57 prosent av pensjonsgrunnlaget, jf. § 3 annet og tredje ledd.

Ny § 3 b skal lyde:

Statsråder som 1. januar 2011 har 15 år eller mindre igjen til fylte 67 år, skal ha et garantert pensjonsnivå etter bestemmelsene i paragrafen her.

Garantien gjelder tidligst fra 67 år og anvendes på summen av

- a) *alderspensjonen etter loven her samordnet med alderspensjon fra folketrygden etter lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser, og*
- b) *alderspensjon fra folketrygden.*

For statsråder som har 3 års tjenestetid, utgjør det garanterte pensjonsnivået 42 prosent av pensjonsgrunnlaget. For hvert tjenesteår utover 3, til og med 6 tjenesteår, økes nevnte prosentsats med 5, jf. § 3 annet og tredje ledd.

Dersom summen av pensjoner etter annet ledd er lavere enn det garanterte pensjonsnivået etter tredje ledd, skal det utbetales et garantitillegg som svarer til differansen mellom det garanterte nivået etter tredje ledd og summen av pensjoner etter andre ledd. Eventuelle forsørgingstillegg holdes utenfor ved beregningen av garantitillegget.

Dersom alderspensjon etter loven her er tatt ut før eller ved 67 år, skal alderspensjon fra folketrygden som inngår i garantiberegningen etter annet ledd bokstav b, beregnes som basispensjon, jf. folketrygdloven § 19-5 første ledd, dividert med forholdstallet ved 67 år. Eventuelt basispensjonstillegg etter folketrygdloven § 19-9 tredje ledd og tillegg etter folketrygdloven § 19-14 femte ledd regnes med.

Dersom alderspensjon etter loven her er tatt ut etter 67 år, skal alderspensjon fra folketrygden som inngår i garantiberegningen etter annet ledd bokstav b, beregnes som basispensjon dividert med forholdstallet på det tidspunktet medlemmet fratrer med alderspensjon etter loven her. Eventuelt basispensjons-

tillegg etter folketrygdloven § 19-9 tredje ledd og tillegg etter folketrygdloven § 19-14 femte ledd regnes med.

Ny § 3 c skal lyde:

Regulering av alderspensjon under utbetaling foretas ved at pensjonsgrunnlaget reguleres årlig fra 1. mai i samsvar med lønnsveksten og fratrekkes deretter 0,75 prosent. Ved første reguleringstidspunkt etter pensjonsuttak i månedene juni til april settes fradraget forholdsmessig ned ut fra når i perioden pensjonen ble tatt ut.

Regulering av uførepensjon og enke- og enkemannspensjon under utbetaling foretas ved at pensjonsgrunnlaget reguleres årlig fra 1. mai i samsvar med lønnsveksten fram til fylte 67 år. Deretter reguleres pensjonsgrunnlaget i samsvar med lønnsveksten og fratrekkes deretter 0,75 prosent. Bestemmelsen i første ledd annet punktum gjelder tilsvarende ved første regulering etter 67 år. Barnepensjon reguleres etter første punktum i leddet her.

Pensjonsgrunnlaget for statsråder som mottar alderspensjon før 67 år, skal omregnes fra måneden etter fylte 67 år ved at det oppreguleres med lønnsveksten fra uttakstidspunktet og fram til omregningstidspunktet. Bestemmelsen i første ledd annet punktum gjelder tilsvarende ved første regulering etter at pensjonsgrunnlaget er omregnet.

Pensjonsgrunnlaget for statsråder som fratrer sin stilling uten rett til straks å få pensjon etter loven her, reguleres med lønnsveksten fram til tidspunktet det ytes pensjon etter loven her.

Ved regulering av pensjoner og pensjonsgrunnlag etter første til fjerde ledd benyttes de reguleringsfaktorene Kongen fastsetter etter folketrygdloven § 19-14 åttende ledd.

§ 4 første ledd skal lyde:

Er tjenestetiden 3 år eller mindre når rett til uføre-, enke-, enkemanns- og barnepensjon inntreer, regnes pensjon på grunnlag av den i § 3 annet ledd fastsatte alderspensjon. Er tjenestetiden lenger enn 3 år når rett til slik pensjon inntreer, fastsettes pensjonen på tilsvarende måte som nevnt i § 3 tredje ledd. Netto enke- og enkemannspensjon beregnes som 9 prosent av pensjonsgrunnlaget og aktuell prosentsats sett i forhold til full prosentsats. Netto barnepensjon beregnes som 15 prosent av pensjonsgrunnlaget og aktuell prosentsats sett i forhold til full prosentsats. For uførepensjon, enke- og enkemannspensjon og barnepensjon som er under utbetaling per 1. januar 2011, skal pensjonsgrunnlaget per 1. januar 2011 svare til den årlige fastsatte bruttogodtgjørelsen på dette tidspunktet.

§ 4 nytt femte ledd:

Bestemmelsene i § 3 a om levealdersjustering og § 3 b om garantert pensjonsnivå får ikke anvendelse ved beregning av uførepensjon.

II

I lov 6. mai 1966 om pensjonsordning for Stortingets ombudsmann for forvaltningen gjøres følgende endringer:

§ 1 skal lyde:

Loven omfatter dem som er utnevnt til stilling som Stortingets ombudsmann for forvaltningen før 1. januar 2011.

Nåværende § 1 blir § 2 og skal lyde:

Stortingets ombudsmann for forvaltningen skal være medlem av Statens pensjonskasse med rettigheter og plikter etter lov av 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse med de unntak som er fastsatt nedenfor.

Etter 4 års tjeneste ytes alderspensjon som svarer til 44 prosent av pensjonsgrunnlaget. Når ombudsmannen fratrer stillingen med rett til pensjon, er pensjonsgrunnlaget den fastsatte årlige bruttogodtgjørelsen for høyesterettsdommere. Fratres stillingen tidligere, skal pensjonsgrunnlaget settes til årlig bruttogodtgjørelse på fratredelsestidspunktet. For pensjoner som er under utbetaling per 1. januar 2011, skal pensjonsgrunnlaget per 1. januar 2011 svare til den årlige fastsatte bruttogodtgjørelsen på dette tidspunktet. Tilsvarende gjelder for dem som har fratrudd stillingen uten å ta ut pensjon før 1. januar 2011. For hvert tjenesteår utover 4 økes nevnte prosentsats med 3 ½. Alderspensjon beregnes ikke for mer enn 8 tjenesteår i alt.

Uførepensjon og familiepensjon beregnes etter 8 års tjenestetid, hvis pensjonstilfellet inntreffer under ombudsmannens funksjonstid. For slike pensjoner som er under utbetaling per 1. januar 2011, skal pensjonsgrunnlaget per 1. januar 2011 svare til den årlige fastsatte bruttogodtgjørelsen for høyesterettsdommere på dette tidspunktet.

Alderspensjon levealdersjusteres etter lov om Statens pensjonskasse § 24, likevel slik at pensjonen ved uttak etter 67 år ikke blir høyere enn pensjonsnivået etter § 2 annet ledd.

Medlem kan ha krav på et garantert pensjonsnivå etter reglene i lov om Statens pensjonskasse § 24 a, likevel slik at for ombudsmenn som har fire års tjenestetid, utgjør det garanterte pensjonsnivået 44 pst. av pensjonsgrunnlaget. For hvert tjenesteår utover 4, til og med 8 tjenesteår, økes nevnte prosentsats med 3,5.

Pensjoner etter denne lov reguleres etter lov om Statens pensjonskasse § 42.

Nåværende § 2 blir ny § 3. I andre ledd endres «Statens Pensjonskasse» til «Statens pensjonskasse».

III

I lov 12. juni 1981 nr. 61 om pensjonsordning for stortingsrepresentanter gjøres følgende endringer:

I § 2 første og annet ledd og i § 5 tredje ledd strykes ordet «ordentlig» eller «ordentlige».

§ 4 skal lyde:

Når vervet som stortingsrepresentant fratres med rett til pensjon, er pensjonsgrunnlaget den fastsatte årlige bruttogodtgjørelsen. Fratres vervet tidligere, skal pensjonsgrunnlaget settes til årlig bruttogodtgjørelse på fratredelsestidspunktet. For pensjoner som er under utbetaling per 1. januar 2011, skal pensjonsgrunnlaget per 1. januar 2011 svare til den årlige fastsatte bruttogodtgjørelsen på dette tidspunktet. Tilsvarende gjelder for dem som har fratrudd vervet uten å ta ut pensjon før 1. januar 2011.

For 12 ordentlige Storting ytes av denne pensjonsordningen full alderspensjon (jfr. paragraf 2) lik 66 prosent av pensjonsgrunnlaget.

For dem som har hatt kortere funksjonstid enn 12 ordentlige Storting, skal alderspensjonen reduseres i forhold til det antall ordentlige Storting representanten har deltatt i.

For pensjonister som forsørger barn, økes alderspensjonen etter levealdersjustering med 10 prosent av pensjonen for hvert barn. Alderspensjonen med barnetillegg må likevel ikke overstige 90 prosent av pensjonsgrunnlaget etter levealdersjustering når pensjonen er beregnet etter full tjenestetid. Er pensjonen beregnet etter redusert tjenestetid, reduseres begrensningen tilsvarende. Barnetillegg betales ut den måned barnet fyller 18 år eller i tilfelle måneden etter barnets død.

Ny § 4 a skal lyde:

Alderspensjon skal levealdersjusteres, det vil si at den enkeltes pensjon justeres for endringer i befolkningens levealder.

Levealdersjustering gjennomføres ved hjelp av forholdstall som fastsettes av Arbeids- og velferdsdirektoratet for årskull fra og med 1943-kullet, jf. folketrygdloven §§ 19-6 og 19-7.

Alderspensjon skal levealdersjusteres tidligst fra 67 år. Dette gjelder også dersom det er utbetalt alderspensjon fra et tidligere tidspunkt. Pensjonen divideres med forholdstallet som gjelder ved 67 år.

Dersom medlemmet fratrer stillingen etter 67 år, skal forholdstallet på fratredelsestidspunktet benyt-

tes. Det skal likevel ikke benyttes lavere forholdstall enn 1,000, slik at pensjonen ved full tjenestetid ikke blir høyere enn 66 prosent av pensjonsgrunnlaget, jf. § 4 annet og tredje ledd.

Ny § 4 b skal lyde:

Storingsrepresentanter som 1. januar 2011 har 15 år eller mindre igjen til fylte 67 år, skal ha et garantert pensjonsnivå etter bestemmelsene i paragrafen her.

Garantien gjelder tidligst fra 67 år og anvendes på summen av

- a) *alderspensjonen etter loven her samordnet med alderspensjon fra folketrygden etter lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser og*
- b) *alderspensjon fra folketrygden.*

For storingsrepresentanter som har 12 års funksjonstid eller mer, utgjør det garanterte pensjonsnivået 66 prosent av pensjonsgrunnlaget. For storingsrepresentanter som har mindre enn 12 års funksjonstid, utgjør det garanterte pensjonsnivået et forholdsmessig beløp, jf. § 4 annet og tredje ledd.

Dersom summen av pensjoner etter annet ledd er lavere enn det garanterte pensjonsnivået etter tredje ledd, skal det utbetales et garantitillegg som svarer til differansen mellom det garanterte nivået etter tredje ledd og summen av pensjoner etter annet ledd. Eventuelle forsørgingstillegg holdes utenfor ved beregningen av garantitillegget.

Dersom alderspensjon etter loven her er tatt ut før eller ved 67 år, skal alderspensjon fra folketrygden som inngår i garantiberegningen etter annet ledd bokstav b, beregnes som basispensjon, jf. folketrygdloven § 19-5 første ledd, dividert med forholdstallet ved 67 år. Eventuelt basispensjonstillegg etter folketrygdloven § 19-9 tredje ledd og tillegg etter folketrygdloven § 19-14 femte ledd regnes med.

Dersom alderspensjon etter loven her er tatt ut etter 67 år, skal alderspensjon fra folketrygden som inngår i garantiberegningen etter annet ledd bokstav b, beregnes som basispensjon dividert med forholdstallet på det tidspunktet medlemmet fratrer med alderspensjon etter loven her. Eventuelt basispensjonstillegg etter folketrygdloven § 19-9 tredje ledd og tillegg etter folketrygdloven § 19-14 femte ledd regnes med.

Ny § 4 c skal lyde:

Regulering av alderspensjon under utbetaling foretas ved at pensjonsgrunnlaget reguleres årlig fra 1. mai i samsvar med lønnsveksten og fratrekkes deretter 0,75 prosent. Ved første reguleringstidspunkt etter pensjonsuttak i månedene juni til april settes fradraget forholdsmessig ned ut fra når i perioden pensjonen ble tatt ut.

Regulering av uførepensjon og etterlattepensjon under utbetaling foretas ved at pensjonsgrunnlaget reguleres årlig fra 1. mai i samsvar med lønnsveksten fram til fylte 67 år. Deretter reguleres pensjonsgrunnlaget i samsvar med lønnsveksten og fratrekkes deretter 0,75 prosent. Bestemmelsen i første ledd annet punktum gjelder tilsvarende ved første regulering etter 67 år. Barnepensjon reguleres etter første punktum i leddet her.

Pensjonsgrunnlaget for storingsrepresentanter som mottar alderspensjon før 67 år, skal omregnes fra måneden etter fylte 67 år ved at det oppreguleres med lønnsveksten fra uttakstidspunktet og fram til omregningstidspunktet. Bestemmelsen i første ledd annet punktum gjelder tilsvarende ved første regulering etter at pensjonsgrunnlaget er omregnet.

Pensjonsgrunnlaget for storingsrepresentanter som fratrer sin stilling uten rett til straks å få pensjon etter loven her, reguleres med lønnsveksten fram til tidspunktet det ytes pensjon etter loven her.

Ved regulering av pensjoner og pensjonsgrunnlag etter første til fjerde ledd benyttes de reguleringsfaktorene Kongen fastsetter etter folketrygdloven § 19-14 åttende ledd.

§ 5 andre ledd skal lyde:

Uførepensjonens størrelse beregnes etter samme regler og satser som alderspensjon etter § 4. Bestemmelsene i § 4 a om levealdersjustering og § 4 b om garantert pensjonsnivå får ikke anvendelse ved beregning av uførepensjon. Er vedkommende delvis ervervsfør, kan pensjonen reduseres etter reglene i folketrygdloven § 12-11.

§ 6 nytt tredje og fjerde ledd skal lyde:

For uførepensjon, enke- og enkemannspensjon og barnepensjon som er under utbetaling per 1. januar 2011, skal pensjonsgrunnlaget per 1. januar 2011 svare til den årlige fastsatte bruttogodtgjørelsen på dette tidspunktet.

Det er et vilkår for rett til ytelser etter denne loven at pensjonssøkeren setter fram krav om tilsvarende ytelser etter folketrygdloven. Departementet gir forskrift med nærmere bestemmelser.

IV

I lov 21. mai 1982 nr. 25 om tillegg til lov 28. juli 1949 om Statens Pensjonskasse gjøres følgende endringer:

I lovens tittel endres navnet «Statens Pensjonskasse» til «Statens pensjonskasse».

§ 1 skal lyde:

Loven omfatter dem som er utnevnt til medlem av Høyesterett før 1. januar 2011.

Nåværende § 1 blir § 2.

§ 3 skal lyde:

Alderspensjon ved full tjenestetid skal være 57 prosent av pensjonsgrunnlaget. Når stillingen som høyesterettsdommer fratres med rett til pensjon, er pensjonsgrunnlaget den fastsatte årlige bruttogodtgjørelsen. Fratres stillingen tidligere, skal pensjonsgrunnlaget settes til årlig bruttogodtgjørelse på fratredelsestidspunktet. For pensjoner som er under utbetaling per 1. januar 2011, skal pensjonsgrunnlaget per 1. januar 2011 svare til den årlige fastsatte bruttogodtgjørelse på dette tidspunktet. Tilsvarende gjelder for dem som har fratrudd stillingen uten å ta ut pensjon før 1. januar 2011.

Alderspensjonen levealdersjusteres etter lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse § 24, likevel slik at pensjonen ved uttak etter 67 år og ved full tjenestetid ikke blir høyere enn 57 prosent av pensjonsgrunnlaget.

Et medlem kan ha krav på et garantert pensjonsnivå etter reglene i lov om Statens pensjonskasse § 24 a, likevel slik at det garanterte pensjonsnivået for medlemmer med full tjenestetid er 57 prosent av pensjonsgrunnlaget.

Pensjoner etter denne lov reguleres etter lov om Statens pensjonskasse § 42.

Nåværende §§ 3 og 4 blir § 4 og ny § 5.

V

I lov 7. mai 2004 nr. 21 om Riksrevisjonen gjøres følgende endringer:

§ 6 første ledd skal lyde:

Riksrevisorenes lønn fastsettes av Stortingets presidentskap. Riksrevisor skal være medlem av Statens pensjonskasse med rettigheter og plikter etter lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse.

Ny § 6 a skal lyde:

§ 6 a Pensjonsordning for riksrevisorer utnevnt før 1. januar 2011

For dem som er utnevnt til riksrevisor før 1. januar 2011 skal pensjonen beregnes etter reglene

i lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse med de særlige reglene som følger av paragrafen her.

For riksrevisorer som fratrer sitt embete etter fylte 67 år, skal tjenestetiden ved pensjonsberegningen etter lov om Statens pensjonskasse forhøyes med inntil 15 år. Tjenestetiden forhøyes på tilsvarende måte ved beregning av uføre-, enke-, enkemanns- og barnpensjon.

Riksrevisorenes alderspensjon ved full tjenestetid er 57 prosent av pensjonsgrunnlaget. Når stillingen som riksrevisor fratres med rett til pensjon, er pensjonsgrunnlaget den fastsatte årlige bruttogodtgjørelsen. Fratres stillingen tidligere, skal pensjonsgrunnlaget settes til årlig bruttogodtgjørelse på fratredelsestidspunktet. For pensjoner som er under utbetaling per 1. januar 2011, skal pensjonsgrunnlaget per 1. januar 2011 svare til den årlige fastsatte bruttogodtgjørelse på dette tidspunktet. Tilsvarende gjelder for dem som har fratrudd stillingen uten å ta ut pensjon før 1. januar 2011.

Alderspensjonen levealdersjusteres etter lov om Statens pensjonskasse § 24, likevel slik at pensjonen ved uttak etter 67 år og ved full tjenestetid ikke blir høyere enn 57 prosent av pensjonsgrunnlaget.

Et medlem kan ha krav på et garantert pensjonsnivå etter reglene i lov om Statens pensjonskasse § 24 a, likevel slik at det garanterte pensjonsnivået for medlemmer med full tjenestetid er 57 prosent av pensjonsgrunnlaget.

Pensjoner etter paragrafen her reguleres etter lov om Statens pensjonskasse § 42.

VI

Loven trer i kraft 1. januar 2011.

Lov 14. desember 1951 nr. 11 om pensjonsordning for statsråder § 3 fjerde ledd nye annet og tredje punktum og lov 12. juni 1981 nr. 61 om pensjonsordning for stortingsrepresentanter § 4 fjerde ledd nye annet til fjerde punktum gjøres ikke gjeldende for personer som på ikrafttredelsestidspunktet mottar barnetillegg for mer enn tre barn.

Oslo, i Stortingets presidentskap, den 9. desember 2010

Dag Terje Andersen

Akhtar Chaudhry

Per-Kristian Foss
ordfører

Line Henriette Hjemdal

Øyvind Korsberg

Marit Nybakk

